

Daniel Jekel, spered ar yezh – Rann 2 – « Teñzor ar brezhoneg kanet »

Jenerik :

Beilhadeg e Breizh-Izel !

Emaoc'h o selaou Radio Breizh-Izel, Beilhadeg e Breizh-Izel.

Daniel Jekel, spered ar yezh.

Ur podkast kinniget gant Tudi Crequer.

E mod-se 'oa ar jeu gwechall.

Me 'zo me en ma bleud gant ar sonioù, heñ, aze 'maon laouen, pa glevan an dud o kanañ.

E-pad ouzhpenn dek vloaz e veze lusket sulvezhioù selaouerien RBI, Radio Breizh-Izel, gant abadennoù Daniel Jekel. Mont a rae an animatour dre an hentoù-treuz da enrollañ tud ar vro e seizh korn Breizh-Izel. Lakaet e oa bet an enrolladennoù-se er goudor e skolveur Brest hag e ti Dastum da gentañ. En INA emaint bremañ e Roazhon. Hiziv avat e vuzulier pegen prizius eo an enrolladennoù-se. Testenioù pinvidik eus ur bed diwar ar maez a oa o vont kuit didrouz.

Jingle :

Poan 'm eus c'hoazh o kaout ac'hanoc'h, heñ !

Même les bigorneaux écoutent RBO ! An dra-se an hini a oa.

Eil rann. Teñzor ar brezhoneg kanet.

Jingle :

Radio France Bretagne Ouest. Quimper, aujourd'hui.

Daniel Jekel : Ha Daniel Jekel dirak ar mikro. Setu m'emaomp degouezhet e-barzh

Trevoan, ha setu ar pezh 'vez graet pa 'y aer ti ur c'haner, nemet goulenn gantañ kanañ un dra bennak evel-just !

Francis Kemener :

D'ar bemp warn-ugent a viz Du

Yelo va mignon alo

D'ar bemp warn-ugent a viz Du

'Ziskennas ar Saozon ar mor du.

Kemer a rae Daniel Jekel penn an hent bep sizhun evit goulenn gant an dud kontañ kaoz diwar-benn o zamm buhez. Met ivez ivez evit dastum diganto o c'hanaouennoù. Evel amañ gant Francis Kemener. Daniel Jekel a oa bet ezel eus strollad Daspugnerien Bro C'hlazig, kevredigezh perzh eus Dastum, ha plijout a rae dezhañ ken-ha-ken enrollañ ar sonioù pobl.

Francis Kemener :

O doa laeret ur plac'h yaouank

da gas gante 'n o batimant

Daniel Jekel, spered ar yezh – Rann 2 – « Teñzor ar brezhoneg kanet »

Daniel Jekel : Me 'zo bet kentoc'h un daspugner evit un den a radio, met n'on ket un den a radio. Me 'zo e-touez ar bobl vunut e-giz ma vez lavaret. Met bourriñ 'raen, heñ, mont da welet an dud, me 'zizoloe traoù, me 'ouien ket e oa ken pinvidik an traoù. Me 'glaske deskiñ lod, met 'm eus ket desket... desket 'm oa unanigoù bennak, met 'ganan ket anezho, setu 'm oe disoñjet anezho tout... Ha goude-se Yvonne Simon 'oe ivez, gast, honnezh 'laboure asambles ganin, honnezh 'oe 'b an daspugnerien, hag e oemp hon-daou kost-ha-kost o labourat en uzin. Hag hi 'zeske ar sonioù ivez, ha kement-all a drouz a oa en-dro deomp, ni 'gane hon-daou, pas a-bouez-penn marteze, met kreñv a-walc'h, den ne voe direnket ganeomp, peogwir den na gompren pezh 'oamp 'lâr ! An dra-se 'oe "leçon de chant".

Kaout un dastumer evel Daniel Jekel e penn un abadenn radio e brezhoneg ne oa ket dister, eta. Pa oa krog gant e labour er radio, ne rae ken dek vloaz e oa bet krouet ar gevredigezh Dastum. Enrollet e oa bet kalzig a ganaouennoù dija, lod a oa bet treuzskrivet ha lod all embannet war gasedigoù. Met ne oa ket aes atav skignañ ar pezh a veze dastumet. Gant abadennoù Daniel Jekel e oa moaien reiñ da glevet ar pezh a veze dastumet. Ha danvez a zo e-barzh eta.

*Kapabl on !
N'on ket kap !
Kapabl on !
Sukr ha laezh !*

...

Daniel Jekel : Setu m'emaomp degouezhet 'ba Gwengamp, ha plas da Maria Prat, neuze, evit kenteliañ ac'hanomp un tammig.

Maria Prat : Ar bara gwenn a vez klasket hag a blij d'an holl. Da bep pred hag en pep ti a vez war an daol.

Estreget enrollañ an dud en o zi e kase ivez Daniel gantañ e vikro pe un teknisian da enrollañ a bep seurt beilhadegoù, gouelioù, festoù-noz ha, evel-just, konkourioù Kan ar Bobl gant kanerien ha kanerezed barrek e-giz Denise Noé a Laoulan.

Kanaouenn

Daniel Jekel : 'Ba Kan ar Bobl 'voe din ar pezh... 'm oe kavet diaes ar bloavezh kentañ, peogwir me yae d'ar C'han ar Bobl a-raok mont d'ar radio, hag an dra-se 'voe un devezh deomp ha d'ar familh, ni a yae d'an Oriant, o ma Doue, an dra-se 'oe un déplacement, mont d'an Oriant. Ma merc'h henañ 'teue asambles ganin ivez, hi 'vourre an dra-se, ha goude-se 'm eus kavet gras da gaout Kan ar Bobl, peogwir aze 'anavezen tud, 'welen piv a ouie un dra bennak, te 'gompren, setu 'oen kat da vont diavaez eus ar vro.

Kanaouenn

Daniel Jekel, spered ar yezh – Rann 2 – « Teñzor ar brezhoneg kanet »

Daniel Jekel : Pardonit din, Aotrou ar Borgn, klevet 'm eus ac'hanoc'h o kanañ gant ho strollad tud, ha 'm eus ket gellet kompren anv ar strollad a zo bet lavaret, aze. C'hwil 'c'hellfe esplikañ din un tammig peseurt anv ho peus, aze ?

Aotrou ar Borgn : Ya, se 'zo domaj 'vit RBO, me 'soñje-me 'veze anavezet rah an dud ha rah ar strolladoù gant Radio Breizh Izel, boñ. Me 'z a da lâret deoc'h, neuze. Ya, ar strollad en deus kanet neuze a zo kafe-bara-amanenn.

Kanaouenn

Unan eus perzhioù brav abadennoù Daniel Jekel a zo kalite an enrollañ. Alies-mat ne 'z ae ket war an dachenn e-unan. En em okupiñ a rae eus ar goulennoù, met ne rae ket, war ar memes tro, war-dro ar mikroioù.

Pol-Yvon Virost : Me 'zo Pol-Yvon Virost, bet on bet teknikour gant Radio France, ha dreist-holl 'ba RBI-RBO gwechall e Kemper. Pa 'z ae da reportajiñ e veze atav un teknikour gantañ. Da gantañ peogwir a-wechoù e oa meur a zen tro-dro d'an daol evit bezañ enrollet, setu aesoc'h e oa ober gant un teknikour, e-lec'h kaout daou, tri pe pevar mikro. Ar benveg a oa un Nagra. Se 'zo ar merk, heñ, un Nagra. Se 'oa an diforc'h etre ar pezh a zo bet a-raok. A-raok an dud o doa kasedigoù pe traoù... e oa ur mikro evit pevar den, boñ. Ganeomp-ni e oa mat-tre, kwa, e oa ur mikro evit pep den, e veze graet war-dro ar son... Ar son n'eo ket ar memes tra. Setu-eñ a oa... nemet e veze o c'houlenn traoù, hag o selaou an dud.

Dreist-holl 'm eus graet... diaes eo din kaout soñj memes tra, peogwir kement 'm eus graet. Ya, marteze, hini... ar pezh hon eus graet gant ar Vreudeur Morvan. Ya, meur a wech omp bet du-hont, ha goude-se 'm eus graet... un tamm "serie" gant Daniel diwar-benn ar Vreudeur Morvan.

Kanaouenn

Pol-Yvon Virost : Eñ a oa gwall vrudet du-hont, setu e oa fentus. Met e pep lec'h, heñ. E pep lec'h e oamp bet digemeret mat gant an dud. P'en em gavemp e-barzh un ti bennak, e-barzh ur menaj bennak, me a stalie an traoù, peurlvuiañ e oa war daol ar gegin. Goude-se, boñ, an interview a groge, peurlvuiañ 'voe un troc'h goude-se, hag e veze degaset ur banne chistr pe ur banne gwin ruz da Zaniel ha din-me, añfin d'an holl dud a oa aze, hag a-wechoù e oa tud, e oa ar menaj, tud ar menaj, met tud all a deue ivez, hag e oa laouen, heñ.

Pase laouen e oa Daniel ivez o redek ar vro, met gwir eo e oa stag-mat memes tra paotr bro ar Vigoudenned ouzh e gorn-bro. Du-se en deus uzet e sonenroller ha plijet tud Pont-'n-Abad ha tro-war-dro gant e abadennoù evel-just.

Marie-Aline Lagadic : Plijadur 'oe o selaou abadennoù gant pouez-mouezh ar Vro Vigoudenn. Aesoc'h 'oe din kompren ar pezh voe lâret gant Daniel evit gant... g'ar re all. Pas bep sîn bep sîn, peogwir me 'oe yaouank hag a-wechoù ar Sul 'yaen ivez da redet ar bal, met ya, ya. Alies, alies-tre, ya.

Daniel Jekel, spered ar yezh – Rann 2 – « Teñzor ar brezhoneg kanet »

Me 'zo Marie-Aline Lagadic, ma mamm 'oe eus Penmarc'h, hi 'n eus labouret 'b ar fritur, met ma moereb ivez, he merc'h, hag... ma mamm-gozh ivez, he merc'h ivez, ha desket 'm eus kanañ gant maouezed ar familh. Desket gant ma mamm, ma mamm-gozh ha ma moereb, ha deskiñ a ran bremañ da ma merc'h din. N'eus ket bet kalz a dud o tispenn traoù er Vro Vigoudenn. Bez 'zo bet re 'anavezet mat, brudet-mat, lod n'int ket anavezet anezho, met n'int ket, forzh penaos n'eus ket kalz. Ar re anvet ar muiañ a zo René Henaff, mab Jean-Marie Henaff a voe rener an uzin Henaff e Pouldreuzig, ha... Donatien Laurent ha Daniel. Setu. Al labour 'n eus graet diwar-benn ar Vro Vigoudenn n'eus ket bet kalz a dud, heñ, e-giz 'm eus lâret a-raok, ha goude-se, beñ, lakaet tout an dra-se 'b ar radio, evit lakaat an dud da anavezout a voe traoù ivez, e lec'hioù all evit e Kreiz-Breizh.

Daniel Jekel : Ha setu Mari, ur chañson vrav a zo deuet ganeoc'h, heñ.

Tintin Mari : Emichañs neuze 'faziin ket, heñ.

Daniel Jekel : Nann nann. Met penaos 'peus bet desket ar ganaouenn-se ?

Tintin Mari : 'Lavaran dit, gant ma zad.

Daniel Jekel : Gant ho tad ?

Tintin Mari : Gant ma zad am eus desket anezhi, ya.

Daniel Jekel : Setu 'zo ganeoc'h abaoe pell 'zo.

Tintin Mari : O, malevurus !

Daniel Jekel : Ho tad a ouie ur bern kanaouennoù ?

Tintin Mari : Forzh pegement.

Daniel Jekel : A ya ?

Tintin Mari : O ya, ma Doue. Me 'gav din, kazi-sur, tout ar re a oa eus amañ 'ouie.

Daniel Jekel : A ya ?

Tintin Mari : O ya 'ta.

Piv bennak 'n eus bet selaouet abadennoù Daniel Jekel 'n eus bet, kazi-sur, anavezet amañ mouezh ar ganerez gozh eus ar C'hap gounezet ganti kentañ priz Kan ar Bobl e 1981. Ur serten Mari Dagorn, Tintin Mari a veze graet eus outi.

Tintin Mari :

Eus an noz a-raok mont da gousket

E adore ar Verc'hez

Ha Fañchig Bihan 'zo arruet

Da glask ar gemenerez

Da vonet da vriata ar paour-kaezh

Marie-Aline Lagadic : Tintin Mari eus Gwaien... eñ a yae da welet anezhi alies, ya. Gwir eo.

E-touez an dolfined

Mag a ran fall me a vo blamet.

Setu arruet ar gemenerez

Dezhi boñjour en deus lavaret

Daniel Jekel, spered ar yezh – Rann 2 – « Teñzor ar brezhoneg kanet »

Marie-Aline Lagadic : Met hi 'oe kozh dija, setu ar pezh a zo spontus gant an doare a gane, peogwir hi 'n oe muioc'h evit pevar-ugent vloaz, d'am soñj, peogwir pa 'm eus enrollet ma moereb Lisette, hi a gane brav-tre pa oe yaouank, met dija a gomañse da... 'voe ket mui memes tra, peogwir e kroge aze da gaout mizer evit kanañ. Met Tintin Mari a gane brav-tre, brav-tre, ken kozh e vije.

Daniel Jekel : A, Tintin Mari 'oa ur Gapenn. Honnezh 'oa eus Goulien, a oe kemenerez, hag a voe dimezet da 19 vloaz, a oe intañvez d'ur bloaz warn-ugent. Ha n'eo ket bet dimezet morse goude-se. Hag hi a yae da wriat a gêr da gêr, hag ferañ ar c'hoefoù hag ar c'holieroù memes tra, hag hi 'n oe un tamm douar, un tamm mat 'n oe c'hoazh, hi 'n oe ur vuoc'h, un hoc'h, hag... hi a rae ur geusturenn e-giz-se, hag... Tout ar pezh... añfin ar peb brasañ eus ar pezh a ouie a voe a-raok a raok ar Brezel pevarzek. Tintin Mari a ouie ur bern traoù. Traoù hir, heñ. Traoù hir. Hag disoñjet he doe un tammig pa oan aet da welet anezhi, peogwir 'n oa ket kanet abaoe pell 'zo, met an dra-se 'n oe lakaet he spered da labouriñ en-dro hag a oe deuet ar sonioù dezhi. Ha 'm eus soñj 'oan o prezeg gant un amezeg dezhi, ha setu me 'lâre "o, Tintin Mari 'n eus graet vat deomp". "O, ya, krediñ a ran he deus graet vat deomp, met c'hwi 'p eus graet vat dezhi ivez, peogwir honnezh 'gave hir he amzer ivez, 'oa komañset da vont kozh hag... neuze he deus bet... deuet nerzh dezhi en-dro ha goude-se, muioc'h a dud a yae da welet anezhi peogwir 'veze gwelet en tele, er radio, ingal 'voe unan bennak, setu 'n eus sikouret anezhi da gaout berr hec'h amzer dezhi.

Tintin Mari
Kanaouenn

Marie-Aline Lagadic : Anavezout a ran ar ganaouenn. Ya met pas memes hini, heñ. Ar pezh a anavezan me 'oa :
Kanaouenn

Lisette ar Floc'h
Kanaouenn

Lisette ar Floc'h, moereb Marie-Aline Lagadic, enrollet gant Daniel Jekel.

*'Oe he anv Mari Rozenn
Mari Rozenn, o Mari bras,
Lazhet da wreg ha da vugale
Lazhet ar wreg ha da vugale
'N e galon daou denn
'N e galon daou denn d'an Normandi
'Zalc'h ur stal gaer ostaliri*

Arabat eta soñjal e oa ebad atav dastum kanaouennoù ar vro. Poaniet en deus Daniel Jekel a-wechoù, dreist-holl p'en doa rañket mont war Enez Sun, e-lec'h ma veze kanet kantikoù brav, disoñjet evit lod war an douar bras. Azevit mat, tudoù, un avañtur hir a oa bet evit paotr ar radio.

Daniel Jekel : A ya, muioc'h evit un avantur, kazi-sur. An dra-se 'voe. Te faot dit preg eus ar Basion.

Ar Basion ! War Enez-Sun ez eus enni 145 poz. Kanañ a reer anezhi war Enez-Sun e-pad ouzhpenn un eurvezh. Kontañ a ra ar Basion pebezh glac'har a c'houzañvas Jezus Krist just a-raok bezañ staget ouzh ar groaz. Kanañ a reer ar Basion neuze da geñver lidoù Gwener ar Groaz, fin miz Meurzh, miz Ebrel, d'ur poent deus ar bloaz ma vez alies mor bras. Ha kement a blijadur en deus atav Daniel Jekel da gontañ e avañtur e-kreiz ar mor.

Daniel Jekel : Met me 'zo klañv-mor. Hag ar Basion 'ta 'vat a zegouezh atav gant mor bras. Hag... peogwir an dra-se a ra eus al loar. O ma Doue 'ta. Bewech e yaen 'ba bae Plouineg aze, un eon war ar mor, 'm eus lavaret "biken mui ne lakain ma zreid war ur vag". Met oblijet 'oan d'ober ! Ma faote din kaout un dra bennak ivez. Ma Doue 'oan ket marv peogwir emañ aze c'hoazh, met... 'oan ket bev-birvidik ivez !

Peder gwech e oa bet Daniel war an enezenn evit enrollañ ar Basion war he hed. Ar wech kentañ e oa a-raok labourat er radio, gant skipailh Daspugnerien Bro-C'hlarg. Met 'oa ket bet gouest da enrollañ an enezourien ar wech-se. Daniel Jekel zo ur paotr pennek eta ha c'hoant bras en doa enrollañ ar Basion-se. Ur wech en em gavet e RBI en doa goulennet digant rener ar radio mont war Enez Sun. Asantet e oa bet. Tapet ar vag adarre, daoust d'an amzer vil, hag ur wech degouezhet war an enezenn, ne oa ken prientiñ an traou gant ar beleg ha tud ar barrez. Ha gortoz e teuje Jean-Yves Salaün, an teknisian an deiz goude gant tout ar binviji teknik evit enrollañ mat an abadenn e-barzh an iliz. Met siwazh, ne oa ket aet war sioulaat ar mor.

Daniel Jekel : D'ar Gwener pa oan dihunet, pa 'm eus sellet d'ar mor 'oe ket 'met eon-toud. O ma Doue, me 'lâre me 'zo bet klañv, met Jean-Yves Salaün 'vo ivez ! Ha... kaer 'm oe gortoz, 'oan aet 'b ar c'hal, hag ur vaouez o lâre din : "po ket ar c'hourrier hiziv paour-kaezh den, an dra-se 'po ket, sur, gwel a rez ar mor penaos 'mañ, 'po ket ar c'hourrier". Me 'lâre "me 'rank kaout un teknisian". "O po ket !". Ha me 'lâre me 'zo brav amañ, peogwir gant an Nagra en iliz, an dra-se 'n oe gour ebet ! An dra-se 'n oe gour ebet. Ha telefonet 'b ar radio evit esplikañ ma mizer, ha neuze 'voe Monsieur Sire, neuze, a voe un directeur, hag hennezh 'n oe anaoudegezh eus ur bern tud forzh peseurt mod. Ha peogwir marteze 'gredi ket ac'hanon, met gwir eo koulskoude en deus telefonet da l'Élysée evit goul hag a voe an elikopter evit kas traoù d'an Enez Sun. Ha setu 'voe kemeret Jean-Yves 'b an elikopter, met me 'ouien ket ! Lakaet Jean-Yves, met Jean-Yves 'zo ur mell den. Hag an elikopter a ya dre bouez. Setu e-lec'h kaout bara, episeri ha tout an traoù, 'voe nebeutoc'h a draoù evel-just peogwir 'voe Jean-Yves 'b an elikopter. Setu aze n'on ket bet fougaset gant an dud. Gant lod ! Gant lod. Deuet eo a-benn, met 'n oa ket gallet kas tout ar pezh 'voe ezhomm. Met n'eus forzh, peogwir 'voe ket ar Basion war he hed. Setu me 'faote din kaout anezhi war he hed.

Ha maleürus, ne oa ket ar Basion war he hed ! Klok penn-da-benn. Daoust d'e labour hag hini an teknisian kaset gant an askell-dro ne oa ket peur-gontant Daniel. Hag eñ o lakaat en e soñj neuze mont ur wech adarre gant un teknisian war Enez Sun.

Daniel Jekel : Setu un nebeut bloavezhioù war-lerc'h e oan aet en-dro, ha neuze piv 'oe ganin ? A beñ neuze Pol-Yvon, me 'gav din, an hini 'oa deuet. Hag ar beleg 'lâr din : chañs 'peus, lâre-ñ, ar mor 'zo bet fall devezhioù paseet. Hag a zo div vaouez, ar re-se a gan kreñv, hag a gan faos ! Hag a gan faos. Met lâret 'zo din e oant aet... e oant aet war an douar bras, met 'oe fall ar mor, setu 'teufent ket en-dro. Mat. Setu Pol 'n oe renket tout an traoù, graet e esae ha tout. Chik ha brav. Ha komañset. Ha deuet an div vaouez. 'Oant ket deuet en-dro peogwir 'oant ket aet kuit anezho. Hag int, pep hini dindan ar machin. O ma Doue 'ta. Kollet tout. Kollet tout. Setu ale, tra d'ober.

Ha mat da stlepel an enrolladenn, ken faos ma gane an div vaouez-se. Dichañsus-naet Daniel Jekel avat.

Daniel Jekel : Setu 'oe ar person all, 'm eus ket soñj mui, Pol Goarzin 'oe kazi-sur, setu 'm oa espliket ma zoare, ma doare dezhañ, hag en doa lavaret din : "o, paour-kaezh paotr, n'eus ket mui mouezhioù kreñv, an dud varv, 'ba an enez e-giz 'ba lec'h all, 'to ket, mag e teufec'h d'ober an dra-se en hañv ?". Me 'lâre en hañv 'mañ ket ar mare da ganañ ar Basion. "O, rez ket bil, dont a rafent, peogwir goût a reont eo selaouet, setu dont a ray unan bennak, sur". Met telefonet 'm oe da lod tud eus an enez evit bezañ sur 'vije bet unan bennak b'an iliz. Hag em oa graet un abardaez-noz dija 'm oe graet an devezh kentañ kantikoù an enez. An enezourien a gan ur bern hag ez eus ur bern kantikoù brav war an enez. Hag an devezh war-lerc'h, neuze, war ar Basion.

A beñ me 'lâr dit, saludiñ a ran Jezus hag e Basion truezus, kar me 'm eus kanet re. Ha kontant a oan pa oe echuet, hag omp deuet a-benn da gaout tout, jardin an Olived hag ar Basion, tout penn-da-benn. Met labouret mat 'm eus g'an enezourien, a ya ya ya. Brav eo bet. Brezhoneg brav. Tud chik.

Tudi Crequer : Kanaouennoù hag istorioù tud a oa da glevet en abadenn Beilhadeg e Breizh-Izel. Met klevet e vo ivez e oa kalz a dud o pellgomz evit kaozeal war-eeun war ar radio.

Daniel Jekel : Lucie eus ar C'hloastr-Sant-Tegonneg ?

Lucie : Ya.

Daniel Jekel : Mont a ra, Lucie ?

Lucie : Mont a ra, Daniel.

Daniel Jekel : Ha bloavezh mat peogwir 'm eus ket gwelet ac'hanoc'h ar bloaz-mañ c'hoazh.

Lucie : Bloavezh mat, Daniel. A nann 'vat.

RBO, radio ar vro, RBI, radio an ti.

Jenerik :

Daniel Jekel, spered ar yezh, un abadenn kinniget gant Sevenadurioù -- Bretagne Culture Diversité.

Sevenet gant Tudi Crequer.

Daniel Jekel, spered ar yezh – Rann 2 – « Teñzor ar brezhoneg kanet »

Songemmeskañ : Bastien Lambert.

Kenurzhiañ : Anna Kere.

Trugarez da : Daniel Jekel, Philippe Lagadec er CRBC e Brest, Christelle Molina ha Jean-Paul Dibouès en INA e Roazhon. Ur podkast sikouret gant Ministrerezh ar Sevenadur ha Skol-Veur Breizh-Izel.